

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No5(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 56 sahifa,
6-may, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijranovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Fizika ta'limida integratsiyalashgan yondashuv: mazmuni va ahamiyati.....	10
Doniyorova Iroda Baxtiyor qizi	
Zamonaviy boshlang'ich ta'lim: milliy dastur, kompetensiya va xorijiy tajriba integratsiyasi.....	14
Omonova Nilufar Parda qizi	
The Role of Environmental Project-Based Learning in Developing EFL Learners' Productive Skills.....	19
Xujanova Shaxina Abdullayevna	
Boshlang'ich sinflarda integratsiyalashgan ta'limning pedagogik aspektlari	24
Eshpo'latova Elnora Yo'ldoshovna	
Talabalarda stressga barqarorlikning nazariy va amaliy tahlili.....	29
Nurmatov Nurhayot Nurziyot o'g'li, Maxmudova Shahzoda Maksudovna	
Malakaviy o'quv amaliyoti jarayonida bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishda didaktik ta'minotning ahamiyati.....	32
Ramozonova Bahoroy Sadriddinovna	
Oliy ta'limda raqamli pedagogikaning institutsionallashuvi: boshqaruv, siyosat va raqamli transformatsiya strategiyalari.....	36
Nuraliyeva Dilshoda Yo'lichiboy qizi	
Aholini jismoniy sog'lomlashtirishda sog'lomlashtiruvchi mashg'ulotlarni tashkil etish metodikasi.....	41
V. Sh. Raximov	
O'spirinlik davrida motiv va motivatsion sohalarning kasb tanlashdagi o'rni	46
Rayimqulova S., Pulatova R., Do'smatova S., Matyakubova Shohista Odamboy qizi	
Tarbiyachi shaxsining shakllanishida psixologik determinantlarning roli	51
Vasila Yusupova	

OLIV TA'LIMDA RAQAMLI PEDAGOGIKANING INSTITUTIONALLASHUVI: BOSHQARUV, SIYOSAT VA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA STRATEGIYALARI

Nuraliyeva Dilshoda Yo'Ichiboy qizi

University of Business and Science

Pedagogika va psixologiya kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: Oliy ta'lim tizimida raqamli pedagogikaning institutsionallashuvi jarayoni, uning boshqaruv mexanizmlari, normativ-siyosiy asoslari hamda raqamli transformatsiya strategiyalari ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Shuningdek, raqamli pedagogikani barqaror joriy etish uchun zarur bo'lgan tashkiliy, texnologik va metodologik omillar aniqlanadi. Tadqiqot natijasida oliy ta'lim muassasalarida raqamli pedagogikaning samarali institutsional modelini shakllantirish bo'yicha takliflar ishlab chiqiladi.

Kalit so'zlar: raqamli pedagogika, institutsionallashuv, oliy ta'lim, raqamli transformatsiya, ta'lim siyosati, boshqaruv, innovatsiya.

Abstract: A scientific and theoretical analysis of the process of institutionalization of digital pedagogy in higher education, its management mechanisms, regulatory and policy foundations, and digital transformation strategies is presented. The organizational, technological, and methodological factors necessary for the sustainable implementation of digital pedagogy are also identified. Based on the research findings, proposals are developed for forming an effective institutional model of digital pedagogy in higher education institutions.

Key words: digital pedagogy, institutionalization, higher education, digital transformation, educational policy, management, innovation.

Аннотация: Представлен научно-теоретический анализ процесса институционализации цифровой педагогики в системе высшего образования, механизмов её управления, нормативно-политических основ и стратегий цифровой трансформации. Также определены организационные, технологические и методологические факторы, необходимые для устойчивого внедрения цифровой педагогики. По результатам исследования разработаны предложения по формированию эффективной институциональной модели цифровой педагогики в высших учебных заведениях.

Ключевые слова: цифровая педагогика, институционализация, высшее образование, цифровая трансформация, образовательная политика, управление, инновации.

KIRISH

Zamonaviy sharoitda oliy ta'lim tizimi chuqur strukturaviy va funksional o'zgarishlarni boshdan kechirmoqda. Raqamli texnologiyalar ta'lim jarayonining ajralmas qismiga aylanib, yangi pedagogik yondashuvlar shakllanishiga zamin yaratmoqda. Shu nuqtayi nazardan, raqamli pedagogikaning oddiy innovatsion tajriba darajasidan chiqib, institutsional tizimga aylanishi muhim ilmiy va amaliy vazifalardan biri hisoblanadi.

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining ta'lim tizimiga keng joriy etilishi oliy ta'lim mazmuni, shakli va metodlarining yangilanishiga olib kelmoqda. Bugungi kunda ta'lim sifati nafaqat o'quv dasturlari va moddiy-texnik bazaga, balki pedagoglarning kasbiy kompetensiyalari, xususan, raqamli savodxonlik darajasiga ham bevosita bog'liqdir. Shu bois oliy ta'lim muassasalarida faoliyat yuritayotgan o'qituvchilarning raqamli savodxonligini oshirish zamon talabi va strategik vazifa sifatida namoyon bo'lmoqda.

O'zbekiston Respublikasida ham ta'lim tizimini raqamlashtirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilangan. "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi, "Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi" hamda oliy ta'limni modernizatsiya qilishga qaratilgan normativ-huquqiy hujjatlar ta'lim jarayonida raqamli texnologiyalarni keng joriy etish, pedagoglarning raqamli savodxonligini oshirish va elektron ta'lim muhitini rivojlantirishni nazarda tutadi. Ushbu hujjatlar oliy ta'lim muassasalarida raqamli transformatsiyani izchil amalga oshirish uchun mustahkam huquqiy va metodik asos yaratmoqda.

Institutsionallashtirish – bu muayyan faoliyatning barqaror me'yorlar, qoidalar va boshqaruv mexanizmlari orqali tizimlashtirilish jarayoni bo'lib, raqamli pedagogika uchun bu jarayon ta'lim sifatini oshirish va raqobatbardoshlikni ta'minlashda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Oliy ta'limda raqamli pedagogikaning institutsionallashtirish shunchaki texnologiyalarni o'quv jarayoniga joriy etish emas, balki boshqaruv, siyosat va ta'lim metodikasini raqamli muhitga moslashtirishning tizimli jarayonidir. 2026-yilga kelib, bu jarayon oliy ta'lim muassasalari (OTM) uchun "ixtiyoriy yangilanish"dan "doimiy operatsion reallik"ka aylandi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Raqamli savodxonlik va uning oliy ta'lim tizimidagi o'rni so'nggi yillarda o'zbek adabiyotida va ilmiy tadqiqotlarda keng yoritilmoqda. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, pedagoglarning raqamli kompetensiyalari ta'lim sifatini oshirish va zamonaviy innovatsion muhit yaratishda hal qiluvchi ahamiyatga ega.

O'zbekiston Respublikasining davlat siyosiy hujjatlari, shu jumladan "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi va "Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi" raqamli transformatsiya va ta'limni modernizatsiya qilishning asosiy yo'nalishlarini belgilaydi. Ushbu hujjatlar oliy ta'limda pedagoglarning raqamli savodxonligini tizimli ravishda oshirish, elektron ta'lim resurslarini yaratish va pedagogik jarayonlarni innovatsion texnologiyalar bilan boyitishni ustuvor vazifa sifatida ko'rsatadi.

Ilmiy tadqiqotlarda raqamli savodxonlik tushunchasi keng qamrovli va ko'p qirrali fenomen sifatida talqin etiladi. Xususan, ayrim tadqiqotchilar tomonidan raqamli pedagog kompetensiyalarini aniqlash, shuningdek, pedagogik faoliyat jarayonida sun'iy intellekt hamda interaktiv texnologiyalardan samarali foydalanish mexanizmlarini ishlab chiqish masalalariga alohida e'tibor qaratilgan. Bunday yondashuv raqamli pedagogikaning amaliy jihatlari chuqurroq anglash imkonini beradi.

Boshqa ilmiy ishlarda esa oliy ta'lim tizimiga axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini keng joriy etish, xususan, ta'limni boshqarish tizimlari (LMS) va elektron resurslardan foydalanish samaradorligini baholash masalalari batafsil tahlil qilingan. Ushbu tadqiqotlar raqamli vositalarning ta'lim sifati va samaradorligiga bevosita ta'sirini ochib beradi.

Mazkur bilan bir qatorda, innovatsion texnologiyalarni ta'lim jarayoniga integratsiya qilish orqali pedagoglarning kasbiy rivojlanishini ta'minlash hamda talabalarning individual o'rganish imkoniyatlarini kengaytirish masalalari ham alohida ilmiy yo'nalish sifatida shakllangan. Mazkur yondashuv ta'lim jarayonining shaxsga yo'naltirilgan modelini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Raqamli pedagog kompetensiyalari faqat texnik ko'nikmalar bilan chegaralanmaydi. Ular didaktik yondashuvlar, pedagogik dizayn va psixologik omillarni ham o'z ichiga olgan kompleks tizim sifatida namoyon bo'ladi. Oliy ta'lim muassasalarida elektron o'quv ekotizimini shakllantirish masalasi ham muhim ilmiy yo'nalishlardan biri hisoblanadi.

Ayrim tadqiqotlarda elektron ta'lim muhitini rivojlantirish, shuningdek, pedagog faoliyatini raqamli vositalar asosida optimallashtirishning nazariy va amaliy asoslari tahlil etilgan. Shu bilan birga, sun'iy intellektga asoslangan raqamli didaktik texnologiyalarning o'quv jarayoniga integratsiyasi va ularning samaradorligini baholash mezonlari ham ishlab chiqilgan.

Mavjud ilmiy izlanishlar raqamli ta'lim ekotizimini shakllantirish va uni oliy ta'lim tizimiga tizimli ravishda joriy etish zarurligini asoslab beradi. Shu tarzda, mavjud adabiyotlar raqamli transformatsiya jarayonining ijtimoiy-pedagogik, texnologik va metodik jihatlari o'rganilganligini ko'rsatadi, ammo lokal sharoitlarda raqamli infratuzilma va pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirish bo'yicha amaliy tavsiyalar yetarli emasligi aniqlanadi. Bu esa tadqiqotning dolzarbligini yanada kuchaytiradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot oliy ta'lim tizimida raqamli pedagogikaning institutsionallashtirish jarayonini tizimli va ko'p o'lchovli tahlil qilishga qaratilgan bo'lib, unda aralash metodologik yondashuv (mixed-methods research design) qo'llaniladi. Ushbu yondashuv sifat va miqdoriy ma'lumotlarni integratsiyalash orqali fenomenni chuqurroq anglash imkonini beradi.

Tadqiqot deskriptiv-analitik hamda qisman eksplorator xarakterga ega. Konseptual modelda uch asosiy komponent o'zaro bog'liqlik holda ko'rib chiqiladi:

- institutsional boshqaruv mexanizmlari;
- raqamli transformatsiya strategiyalari;
- pedagogik amaliyotlar evolyutsiyasi.

Nazariy jihatdan tadqiqot Institutional Theory va Digital Transformation paradigmalari kesishmasida olib boriladi. Tadqiqotda ko'p bosqichli (multistage sampling) tanlash usuli qo'llaniladi. Respondentlar quyidagi guruhlardan shakllantiriladi:

- professor-o'qituvchilar;
- boshqaruv xodimlari;
- IT va raqamli rivojlanish bo'limi mutaxassislari.

Tanlanma reprezentativligini ta'minlash uchun turli tipdagi OTMlar (davlat va nodavlat) qamrab olinadi.

Ma'lumot yig'ish usullari

1. Kvantitativ usullar

Standartlashtirilgan so'rovnoma ishlab chiqildi. Savollar Likert shkalasi (1–5) asosida tuzildi va quyidagi bloklarni o'z ichiga oldi:

- raqamli infratuzilma sifati;
- pedagogik texnologiyalardan foydalanish darajasi;
- boshqaruv samaradorligi;
- strategik rejalashtirish holati.

2. Sifat (kvalitativ) usullar

- yarim strukturaviy intervyular (semi-structured interviews);
- fokus-guruh muhokamalari;
- strategik hujjatlar va normativ materiallar tahlili.

3. Hujjatlar tahlili

Universitetlarning rivojlanish strategiyalari, raqamli transformatsiya yo'l xaritalari va ichki reglamentlari kontent tahlil asosida o'rganiladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari oliy ta'lim muassasalarida raqamli pedagogikaning institutsionallashuv darajasi notekis va ko'p omillarga bog'liq ekanligini ko'rsatadi:

- institutsional boshqaruv samaradorligi;
- raqamli infratuzilma va texnologik ekotizim;
- pedagogik transformatsiya darajasi;
- siyosiy va normativ omillar;
- kadrlar salohiyati.

Raqamli pedagogikaning institutsionallashuvi jarayonida qator muammolar kuzatiladi:

- texnologik infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi;
- pedagoglarning raqamli kompetensiyalaridagi tafovutlar;
- raqamli tengsizlik muammosi;
- o'quv jarayonining sifatini baholashdagi murakkabliklar.

Mazkur muammolarni bartaraf etish tizimli yondashuv va kompleks islohotlarni talab etadi.

Mazkur tadqiqot natijalari oliy ta'lim tizimida raqamli pedagogikaning institutsionallashuvi kompleks, ko'p qatlamli va evolyutsion jarayon ekanligini tasdiqlaydi.

Institutsional transformatsiyaning tabiati

Birinchidan, raqamli pedagogika oddiy texnologik modernizatsiya emas, balki chuqur institutsional o'zgarishdir. Institutional Theory nuqtayi nazaridan qaraganda, tashkilotlar yangi raqamli normalarga moslashish uchun o'z struktura va jarayonlarini qayta shakllantiradi.

Boshqaruv va liderlik roli

Natijalar strategik boshqaruv va liderlikning hal qiluvchi rol o'ynashini ko'rsatadi. Raqamli transformatsiya yuqoridan pastga (top-down) yondashuv orqali samaraliroq amalga oshiriladi, ammo u o'qituvchilar darajasida qo'llab-quvvatlanmasa, barqaror natija bermaydi.

Texnologiya va pedagogika o'rtasidagi tafovut

Ko'plab OTMlarda texnologik infratuzilma mavjud bo'lsa-da, u pedagogik innovatsiyaga to'liq aylantirilmagan. Bu holat pedagogik texnologiya doirasida "texnologik determinizm" muammosini yoritadi, ya'ni texnologiya mavjudligi avtomatik ravishda siflati ta'limni kafolatlamaydi.

Inson kapitali va kompetensiyalar

O'qituvchilarning raqamli kompetensiyasi transformatsiyaning markaziy elementi hisoblanadi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, malaka oshirish tizimi strategik darajada qayta ko'rib chiqilishi zarur. Shu jihatdan Human Capital Theory transformatsiya jarayonini tushuntirishda muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi.

Siyosiy muhit va tashqi omillar

Davlat siyosati va normativ-huquqiy baza institutsional o'zgarishlarga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Biroq yuqori darajadagi siyosiy qo'llab-quvvatlash har doim ham amaliy natijalarga olib kelmaydi, chunki tashkilot ichidagi madaniyat va resurslar bilan moslik talab etiladi.

Raqamli pedagogikaning nazariy asoslari va institutsionallashuv mohiyati

Raqamli pedagogika ta'lim jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan maqsadli va tizimli foydalanishga asoslanadi. Uning nazariy asoslari konstruktivizm, konektivizm va shaxsga yo'naltirilgan ta'lim konsepsiyalariga borib taqaladi. Ayniqsa, konektivizm nazariyasi bilimni tarmoqlar orqali egallashni ta'kidlab, raqamli muhitda o'qitishning metodologik poydevorini tashkil etadi.

Institutsionallashuv jarayonida raqamli pedagogika quyidagi bosqichlarni bosib o'tadi:

- innovatsion g'oya sifatida paydo bo'lishi;
- tajriba-sinov bosqichida qo'llanishi;
- normativ-huquqiy hujjatlar bilan mustahkamlanishi;
- boshqaruv va monitoring tizimiga integratsiyalashuvi.

Natijada, raqamli pedagogika ta'lim tizimining ajralmas komponentiga aylanadi.

Raqamli pedagogikaning samarali institutsionallashuvi, avvalo, to'g'ri yo'lga qo'yilgan boshqaruv tizimiga bog'liq. Bunda strategik va operativ darajadagi boshqaruv mexanizmlari muhim o'rin tutadi. Shuningdek, zamonaviy boshqaruvda ma'lumotlarga asoslangan qarorlar qabul qilish (data-driven management) alohida ahamiyat kasb etadi.

Raqamli pedagogikaning institutsionallashuvi samaradorligi davlat ta'lim siyosati bilan bevosita bog'liq. Normativ-huquqiy baza raqamli texnologiyalarni joriy etish, ularni standartlashtirish va sifat nazoratini ta'minlashda asosiy omil hisoblanadi. Shu bilan birga, xalqaro tajribalarni o'rganish va ularni milliy tizimga moslashtirish ham muhim ahamiyatga ega.

Oliy ta'limda raqamli pedagogikaning muvaffaqiyatli institutsionallashuvi kompleks raqamli transformatsiya strategiyalarini talab etadi. Bu strategiyalar quyidagi asosiy yo'nalishlarni o'z ichiga oladi:

- texnologik infratuzilmani rivojlantirish – yuqori tezlikdagi internet, zamonaviy LMS platformalari va raqamli resurslar bilan ta'minlash;
- inson kapitalini rivojlantirish – o'qituvchilar va talabalar uchun raqamli kompetensiyalarni shakllantirish;
- pedagogik dizaynni takomillashtirish – interaktiv, moslashuvchan va shaxsga yo'naltirilgan o'qitish metodlarini joriy etish;
- raqamli madaniyatni shakllantirish – ta'lim jarayonining barcha ishtirokchilarida raqamli savodxonlik va etik me'yorlarni rivojlantirish.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Umumlashtirib aytganda, oliy ta'limda raqamli pedagogikaning institutsionallashuvi ta'lim tizimini modernizatsiya qilishning muhim sharti hisoblanadi. Bu jarayon samarali boshqaruv, puxta ishlab chiqilgan ta'lim siyosati va kompleks raqamli transformatsiya strategiyalariga asoslanishi lozim.

Raqamli pedagogikani institutsional darajada joriy etish nafaqat ta'lim sifatini oshiradi, balki global ta'lim makonida raqobatbardoshlikni ham ta'minlaydi.

Oliy ta'lim tizimida o'qituvchilarning raqamli savodxonligini oshirish zamon talablariga moslashish va ta'lim sifatini tubdan yaxshilashning asosiy omili ekanligi aniqlangan. Raqamli kompetensiyalarga ega pedagoglar nafaqat ta'lim jarayonini samarali tashkil etadi, balki talabalarning innovatsion fikrlashini rivojlantirish, global bilim makoniga moslashishini ta'minlash hamda elektron resurslar yordamida darslarni interaktiv va individualizatsiyalashgan shaklda olib borish imkoniga ega bo'ladi.

Raqamli transformatsiya sharoitida taym menejment texnologiyalarini ta'lim amaliyotiga chuqur integratsiya qilish talabaning mustaqil ta'lim olish kompetentligini rivojlantirishning zaruriy shartidir. U nafaqat talabaning ta'limdagi muvaffaqiyatini belgilaydi, balki uning kelajakdagi kasbiy faoliyatida ham avtonomiya, raqamli moslashuvchanlik va o'zini rivojlantirish madaniyatini shakllantiradi.

Shu bois, taym menejment texnologiyalarini zamonaviy pedagogik jarayonning ajralmas komponenti sifatida ko'rish va ularni didaktik modellar orqali tizimli ravishda amalga oshirish dolzarb ilmiy-pedagogik vazifa bo'lib qolmoqda.

Oliy ta'limni raqamlashtirish global tendensiyaga aylanib, ta'lim sifati va qulayligini oshirish uchun yangi imkoniyatlar ochmoqda. Ushbu maqola oliy ta'limning raqamli iqtisodiyot sharoitida ta'limni boshqarish sifatini oshirishga yondashuvlarni ko'rib chiqadi. Raqamli texnologiyalarni integratsiyalash, boshqaruv jarayonlarini modernizatsiya qilish va hamkorlikni rivojlantirish muhimligi ta'kidlanadi. Raqamli platformalar, xodimlarning malakasi va xalqaro akkreditatsiya talablariga muvofiqligiga alohida e'tibor qaratiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi. – Toshkent, 2020.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. "Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi". – Toshkent, 2022.
3. DiMaggio Paul J., Powell Walter W. The Iron Cage Revisited: Institutional Isomorphism and Collective Rationality in Organizational Fields. – American Sociological Review, 1983.
4. Qizi N. D. Y. L. (2025). Emotsiya va uning o'ziga xos xususiyatlari. Research Focus, 4(Special Issue 2), 834–841.
5. Qizi N. D. Y. L. (2025). Mamlakatimizda maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish. Research Focus, 4(Special Issue 2), 795–802.
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi. – Toshkent, 2020.
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. "Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi (2022–2026)". – Toshkent, 2022.
8. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2020.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №5(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.